

ЛІТАРАТУРНАЯ БЕЛАРУСЬ

Выпуск №4–5 (32–33)
(ліпень–жнівень)

www.litbel.org www.novychas.gmail.com

Анонс

Асноўныя літаратурна-грамадскія падзеі і навіны канца лета	2–3
Гутарка славурых украінцаў пра беларускія актуаліі	4
«ПАМЯЦЬ»: паэтычныя прысвячэнні Васіля ЖУКОВІЧА светлай памяці Ніны МАЦЯШ і лісты Васіля БЫКАВА да сябра Барыса КЛЕЙНА	5
Эсэ Генадзя ДЗМІТРЫЕВА пра Гаўрыіла ШУТЭНКУ	6
«ЛЕКТОРЫЙ»: артыкул Аляксея РАГУЛІ пра нацыянальную ідэю	7
Новыя вершы Валерыі КУСТАВАЙ	8
«Кава апоўначы» — апавяданне Вінцэся МУДРОВА	9
«Пераклады»: з сучаснай польскай паэзіі і фрагменты «Дома Бронскіх» Філіпа МАРСДЭНА	10–11
«Генеральная рэпетыцыя дзіцячай кніжкі» Андрэя ХАДАНОВІЧА	12–13
Мініяцюры Паўла ЛЯХНОВІЧА	14
«КНИГАЗБОР»: рэцэнзіі, водгукі	15
«ДЗЕЯПІС»: Новыя выданні ў анатацыях	16

Культурна-асветніцкі праект Грамадскага аб'яднання «Саюз беларускіх пісьменнікаў» і «Новага часу»

▶ ПАЗІЦЫЯ

СЭНС ЛІТАРАТУРЫ

Уладзімір ДАМАШЭВІЧ

Гэтыя развагі пра лёс нацыянальнай культуры і роднай мовы, пра сутнасць літаратурнай творчасці ў посткамуністычны час, пра супрацьстаянне беларускага пісьменніка і чыноўніка старэйшына нашай літаратуры Уладзімір Максімавіч Дамашэвіч пакінуў у сваіх дзённіковых нататках яшчэ летам 1992 года. Ці заўважныя якія-небудзь змены ў тых праблемах сёння — мяркуйце самі.

...Сэнс літаратуры. Дарэмна мы не хочам заўважаць ці прызнаваць яе вартасці. Калі не будзе літаратуры, не застанеца, фактычна, ніякага следу пра чалавека: чым ён жыў, што думаў, за што і з кім змагаўся, як весляліўся і пакутаваў, як быў рабом і панам, высокім і нізкім у сваіх учынках і помыслах.

Іншая рэч, што літаратура не складаецца з геніяў, яна няроўная, як той лес: ёсць дубы, ёсць махавыя хвоі, але ёсць і падлесак, ёсць кусты, — усё тое, што стварае асяроддзе. Так і літаратура — выбранай яна становіцца толькі тады, як пяройдзе ў другую эпоху. Тады відно, што можна адкінуць, а што ўзяць з сабою новым пакаленням.

Але пісаць трэба — і без аглядакі. Час разбярэцца. Хай нас не друкуюць, хай ідзе са скрышам, але трэба ўпарта рабіць сваё, бо без гэтага мы прападзем як нацыя, як самабытны народ. Трэба больш гістарычных твораў, каб наша гісторыя пайшла ў народ, каб нашы людзі ведалі, адкуль мы і хто мы, каб мы перасталі быць прыдаткам Расіі і яе гісторыі.

У Расіі свая гістарычная дарога, а ў нас, беларусаў-ліцьвінаў — свая, і трэба яе адкрываць людзям, вучням, моладзі, каб яны станавіліся свядомымі, відучымі, патрыятычнымі, каб адкінулі свой ранейшы нігілізм, пагарду да ўсяго свайго, — і перш за ўсё — да роднай мовы, роднай маткі.

Літаратура — гэта духоўны, псіхалагічны і нават фізічны, бытавы партрэт нацыі і пэўнага народа. Чым больш пісьменнікаў, тым паўней, ярчэй будуць выписаныя грані і адценні характараў, рысаў таго ці іншага асобнага чалавека,

асобнага героя — а разам і ўсяго народа. Безумоўна, напісаць агульны партрэт народа немагчыма, але асобныя яго рысы, якія выявіліся ў характары, у натуре таго ці іншага чалавека, можна і трэба перадаваць, шукаць, калі мы зацікаўлены ў тым, каб для наступных пакаленняў застаўся менавіта гэты калектыўны партрэт нацыі на пэўным этапе яе развіцця, каб гэта не была белая пляма ў яе гісторыі духоўнай культуры.

Можа, таму чыноўнікі і не любяць нас, літаратараў, што мы ствараем гэты партрэт з усімі яе радзімымі плямамі, і менавіта яны, чыноўнікі, маюць найбольш гэтых плямаў: як і раней, яны прадаваліся рэжыму, шанавалі і служылі яму. Яны хацелі б, каб і пісьменнікі і ўся літаратура рабілі тое ж самае. Але літаратура ў асобе лепшых яе творцаў, падаючы прыклад усім, не прадаваўся, яна бачыла і пісала жыццё па-свойму, так, як падказвалі ёй розум і сумленне (Уладзімір Караткевіч, Васіль Быкаў).

Чыноўнікі па сваёй прастаце мяркуюць, што яны — галоўная сіла нацыі, што гэта яны робяць гісторыю і ўвойдуць у яе як першыя з першых. А хто, як не яны, прапагандавалі ўсе горшыя ідэі сваіх правадыроў, якія потым (ідэі і правадыры) аказаліся фальшывыя ад пачатку да канца? Дык чаму чыноўнікі лічаць сябе

соллю зямлі? Па якім праве? Яны — толькі верныя слугі рэжыму, яго апора, «праваднікі ідэй». У той час як літаратары, хоць і прыдушаныя прэсам дзяржаўнай машыны, у пэўнай меры змаглі даць «партрэт» эпохі, мо і не зусім дакладны, як таго мы ўсе хацелі б.

Ва ўсякім разе, шмат хто сябе ў ім пазнае, у тым ліку і наш «лепшы сябра» чыноўнік. Чыноўнік не любіў літаратара за тое, што ён «лез не ў сваё»: вучыў іншых, як жыць, ды яшчэ яго, чыноўніка, вунь як крытыкуе. Што апелое да сумлення, якое ў чыноўніка ўжо даўно спіць або яно размяняна і прададзена, выменена на ўсе даброты, выгоды і высокія пасады... Чыноўнік арыентаваўся на Маскву, родная мова яму не была карыснай, таму ўжо не лічыў патрэбнай. Навошта лішні груз несці ў той камунізм? Там будзе толькі адна руская мова, а з беларускай яго могуць не пусціць.

Пісьменнікі ж у большасці сваёй арыентаваліся не на Маскву, а яшчэ далей — на Сібір, — яны ведалі, што заслужылі іх папярэднікі за тое, што засталіся верныя нацыянальнай ідэі, і не прадалі яе, як сённяшнія чыноўнікі. Яны разумелі, што гэта чакае і іх, сённяшніх прыхільнікаў нацыянальнай ідэі, роднай мовы, незалежнасці.

Сёння шмат хто вінаваціць пісьменнікаў за тое, што яны не

сталі сцяною за родную мову, за пачатковую і вышэйшую школу на роднай мове. Мо тут і ёсць віна пісьменнікаў, гэта так, але, ведаючы наш жорсткі

рэжым, пісьменнікі адны нічога не змянілі б, палітыкі Крамля яны не скіравалі б у патрэбны бок: з голымі рукамі танка не спыніш.

А вось тое, што пісьменнікі не аддалі свае роднае мовы, не перайшлі на «камуністычную» рускую, гэта мо якраз і выратавала ўсю мову ў цэлым: Крамль убачыў, што не ўсё сумленне нацыі ўжо спіць, што ёсць яшчэ людзі, якія не абалванены іх прапагандай і яшчэ моцна трымаюцца старых поглядаў на гістарычны працэс. Што, відаць, лепш трохі пачакаць з канчатковым выкараненнем нацыянальных звычак і традыцый.

І гэтае «трохі» мо якраз было выклікам тым, што нашы літаратары яшчэ не настроілі свае пёры на маскоўскі стыль. А каб вынішчылі нас усіх, пісьменнікаў, чыноўнікі проста ўваскрэслі б — не было б каму тады гаварыць пра сумленне, пра продаж і куплю, пра здраду інтарэсаў свайго народа. З гэтага часу яны б сталі святэты, і ніхто больш не нагадаў бы ім, што яны прадалі сваю матчыну мову і за яе купілі сабе пасады і ўвесь дабрабыт.

Вось чаму нашы родныя чыноўнікі маюць поўнае права нас, пісьменнікаў, не любіць.

▶ НАВІНКА

«БЛЮЗ ВЯСНА»

Упершыню вядомы бард і шоўмэн Віктар Шалкевіч дэбютуе як аўтар паэтычнага зборніка. Яго кніга «Блюз Вясна» з'явілася ў «Бібліятэчцы часопіса «Дзеяслоў»». Гэта кніга вершаў і песняў, якая гарманічна знітаная з лірычных (цыкл-раздзел «За сто крокаў ад Вострае Браммы»), грамадзянскіх (цыкл «Стары бальшак») і сатырычных («Што гэта значыць?») мелодый, слоў і вобразаў.

«Блюз Вясна» прысвячаецца бацькам аўтара.

Дадатак да кнігі, якая выйшла ў класічным правапісе Б.Тарашкевіча, — аўдыёдыск паэта-барда «Правіцця»: песні на змешчаныя ў кнізе вершы з першаснай аўтарскай аранжыроўкай.

Восенню плануецца прэзентацыя «дыска-кнігі» з удзелам аўтара.

Аб набыцці ўнікальнага выдання можна даведацца па тэл.: (Velcom) 637-66-43; (МТС) 274-85-97.

▶ АДЗНАКІ

ЖЫВЕ «РАКУЦЁЎСКАЕ ЛЕТА»!..

2 жніўня ў маляўнічым кутку Маладзечаншчыны адбылося свята беларускай паэзіі і песні «Ракуцёўскае лета-2009», якое традыцыйна ладзіцца ў гонар Максіма Багдановіча.

Як вядома, улетку 1911 года паэт правёў тут свае самыя незабыўныя вакацыі. А што гэта была самая плённая паэтычная вандроўка ў жыцці Максіма, ні ў каго не выклікае сумневу. Па-першае, сюды, у радзіннае гняздо Вацлава Лычкоўскага, Багдановіч завітаў адразу пасля доўгачаканага наведвання Вільні. Па-другое, угаварылі прыехаць у маёнтак свайго дзядзькі маладога паэта бацькі беларускай незалежнасці — Іван і Антон Луцкевічы. Па-трэцяе, гэта была першая (пасля амаль 17-ці гадовага расстання) сустрэча з любай Бацькаўпчынай. Таму тры два месяцы, якія Максім пражыў у Ракуцёўскім фальварку, можна смела называць ягоным творчым Арааратам. «Слуцкія ткачыкі», «Вераніка», «У родным краі ёсць крыніца...», віленскі цыкл вершаў — усе гэтыя паэтычныя шэдэўры задумваліся і пісаліся Багдановічам непасрэдна тут, у Ракуцёўш-

Эдуард Акулін: «Пагоня, ляціць Пагоня!»

чыне. Вось чаму супрацоўнікі музея Максіма Багдановіча ў свой час заклалі прыгожую традыцыю ўшанавання самага маладога класіка беларускай паэзіі святам пад назовам «Ракуцёўскае лета».

І ў гэтым годзе ў адноўлены ракуцёўскі фальварак сабралася вялікая колькасць прыхільнікаў неўміручай паэзіі Максіма Багдановіча. Шчырым паломнікам беларускага слова з Менску,

Маладзечна, Лагойску, Радашковічаў, Чысці, Краснага і іншых мясцінаў пашчасціла дакрануцца як да паэзіі самога Максіма Багдановіча, так і да творчасці ягоных духоўных нашчадкаў. На свяце выступілі зныяныя паэты і барды. У іх ліку: Леанід Дранько-Майсюк, Уладзімір Арлоў, Анатоль Бутэвіч, Эдуард Акулін, Валянціна Аксак, Анатоль Зскаў, Людміла Рублеўская, Віктар Шніп, Алесь Камоцкі... А таксама шмат маладых творцаў: Рагнэд Малахоўскі, Аксана Спрычан, Валярына Кустава, Віка Трэнас і інш. Вельмі ўразіла ўсіх прысутных выступленне сяброў патрыятычнага клуба «Спадчына», якія падрыхтавалі цэлую паэтычную кампазіцыю паводле твораў Максіма Багдановіча і сваіх асабістых. Каб вынесці сваю творчасць на глядацкі суд, юным паэтам і краязнаўцам давалося пераадолець шлях у 200 кіламетраў, бо жывуць і вучацца яны ў вёсцы Дварэц на Наваградчыне...

А гэта значыць, жыве, звонка спявае, абуджае да творчага лёту новых Страцімаў «Ракуцёўскае лета», дзе крынічнай бруёй б'ецца паэтычнае сэрца Максіма Багдановіча.

Н.К.

Леанід Дранько-Майсюк: «У Беларусь прыходзяць, як у веру...»

ПАМЯЦЬ ПРА ЛАРЫСУ ГЕНІЮШ

Напярэдадні 99-годдзя з дня нараджэння Ларысы Геніюш актывісты дэмакратычных рухаў усклалі кветкі на яе магілу.

«У паездцы ў Зэльву (Гарадзенская вобласць), дзе пахаваная паэтка, прынялі ўдзел каля 20 чалавек з Менска, — паведаміў палітык, удзельнік ушанавання Вячаслаў Сіўчык. — Да іх далучыліся і жыхары Зэльвы. Мы наведлі царкву, прыбралі магілу паэтки, усклалі кветкі і паставілі свечкі».

Паездка была арганізаваная гарадзенскім абласным аддзяленнем аргкамітэта па стварэнні партыі «Беларуская хрысціянская дэмакратыя» і мемарыяльнай секцыяй Беларускага добраахвотнага грамадства аховы помнікаў гісторыі і культуры.

«Я разглядаю гэтае і падобныя мерапрыемствы як падрыхтоўку

да стогадовага юбілею паэтки, які адбудзецца ў будучым годзе. У мяне ў планах пачаць падрыхтоўку да імпрэзы гэтай даты ўжо цяпер. І я думаю, што ў 2010 годзе будзе шмат мерапрыемстваў, прысвечаных Геніюш, і імпрэза будзе маштабнай і агульнарэспубліканскай», — сказаў В.Сіўчык.

Ён таксама адзначыў, што ўсе лісты па пытанні рэабілітацыі Л.Геніюш, якія накіроўваліся ў шматлікія высокія інстанцыі рознымі грамадскімі аб'яднаннямі, былі праігнараваныя. Аднак напярэдадні стогадовага юбілею Л.Геніюш мы будзем працягваць спробы яе рэабілітацыі», — адзначыў В.Сіўчык.

Ларыса Геніюш нарадзілася 9 жніўня 1910 года ў Ваўкавыскім раёне Гарадзенскай вобласці. Пасля заканчэння Ваўкавыскай гімназіі жыла з мужам-эмігрантам у Празе, дзе з'яўлялася сакратаром прэзідэнта Беларускай

Народнай Рэспублікі ў эміграцыі Васіля Захаркі. Л.Геніюш займалася захаваннем і парадкаваннем прэзідэнцкага архіву, падтрымлівала беларускіх эмігрантаў, палітычных уцекачоў і ваеннапалонных. У Празе ў 1942 годзе яна выдала сваю першую паэтычную кнігу «Ад родных ніў». 5 сакавіка 1948 года, з'яўляючыся грамадзянкай Чэхаславакіі, Л.Геніюш была арыштаваная, а ў 1949 годзе ў Мінску асуджаная на 25 гадоў пазбаўлення волі як асоба без грамадзянства. Пакарэнне адбывала ў лагерах Комі і Мардові. У 1956 годзе была дагэтуль вызвалена, але дагэтуль не рэабілітаваная. Пасялілася на радзіме мужа — у Зэльве, дзе фактычна знаходзілася пад хатнім арыштам, нават не маючы магчымасці пабачыць адзінага сына, які жыў у Беластоку (Польшча). Да самай смерці — 7 красавіка 1983 года — паэтка так і не прыняла савецкага грамадзянства.

▶ ПАДЗЕІ

ПАЭТЫЧНАЯ ЛЕТУВА

Восенню ў Паланзе на беразе Балтыйскага мора (Літва) пройдзе фестываль беларускай, грузінскай, літоўскай і ўкраінскай паэзіі.

Аб тым паведаміла ў Мінску на паседжанні круглага стала «Беларусістыка ў Летуве сёння. Сумесныя праекты з Беларуссю і даягляды супра-

цоўніцтва» намеснік старшыні Саюза літоўскіх пісьменнікаў Бірутэ Янушкайтэ. Гэта будзе міжнародны форум беларускай, грузінскай, літоўскай і ўкраінскай паэзіі.

Паводле яе слоў, гісторыя падобных творчых сустрэчаў пачалася ў 2007 годзе ў Нідзе (балтыйская Куршская каса, Летува) пасля таго, як у 2006 годзе Саюз беларускіх пісьменнікаў высылілі з мінскага Дома літаратара. На першы пленэр былі запрошаныя па 10 паэтаў і мастакоў з Беларусі, Летувы і Польшчы, якія на працягу тыдня перакладалі свае творы на мовы народаў-суседзяў. Вынікам гэтага супрацоўніцтва стаў літаратурна-мастацкі альманах «Слова і фарбы», у якім прадстаўленыя працы мастакоў, а таксама 75 паэтычных твораў у перакладах на дзве іншыя мовы.

Другі пленэр з удзелам паэтаў і фатографістаў з Беларусі, Летувы, Польшчы і Украіны адбыўся ў Друскеніках (Летува) летась. Вынікам гэтай акцыі стаў альманах на чатырох мовах і «Анталогія беларускай паэзіі» на беларускай і летувіскай мовах, у якой прадстаўлена творчасць 24 беларускамоўных паэтаў.

Бірутэ Янушкайтэ

<http://naviny.by/>ГЯРО КЯЛЁ,
АБО Ў ДОБРЫ ШЛЯХ!

Нядаўна ў Мінску адбылася яшчэ адна надзвычайная падзея, якая застаецца пакуль што незаслужана абыйдзенай увагай СМІ: упершыню ў гісторыі суседскіх узаемадачынненняў Беларусі і Летувы выйшаў «Беларуска-літоўскі размоўнік».

Ён надзвычай практычны і ўніверсальны: знаёміць з алфавітамі, адметнасцю вымаўлення, моўнага этыкету, лексікай і фразамі падарожжа, бытавых клопатаў, самаадчування, нюансам календара, часу, лічбаў і колераў; побач з кірылічнымі транскрыпцыямі літоўскіх слоў паазначаны таксама і лацінкавыя транскрыпцыі словаў беларускіх.

«Ужо колькі гадоў падарожнічаючы паміж Вільнюсам і Мінскам, якія падзяляюць 190 кіламетраў, падумваў: нягледзячы на ўсё больш актыўныя адносіны паміж Літвой і Беларуссю, на сувязі паміж людзьмі навукі, прадпрыемальнікамі і студэнтамі, мы, літоўцы і беларусы, недастаткова ведаем адзін аднаго. Дагэтуль аддаючы перавагу зносінам найчасцей на мове трэцяй краіны, мы слаба ведаем мову сваіх суседзяў... З'яўленне такога размоўніка выглядае асабліва значным у кантэксце тысячагоддзя Літвы. Помнячы супольную велічную гісторыю Вялікага Княства Літоўскага, мы зможам тварыць і супольную будучыню», — адзначыў у прадмове да выдання Надзвычайны і паўнамоцны пасол Літоўскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Эдмінас Багдонас, ініцыятар і «апякун» размоўніка.

«Гэты «Беларуска-літоўскі размоўнік» — ці не першая (прынамсі, адна з малалікіх) спроба звесці разам дзве мовы, беларускую і літоўскую, паставіць іх «праз працяжнік», адну побач адной» — прызнаўся ўкладальнік кнігі Алесь Мікус, не толькі мовавед, але і таленавіты літаратар ды музыкант. І выказаў удзячнасць тым, хто дапамаглі яму ў працы: Алесю Пашкевічу, Вінцуку Вячорку і Віктару Аўтушку.

Ул.інф.

▶ ВЯНОК

ЖУРБОТНЫ ЦЫКЛ

Васіль ЖУКОВІЧ

Самых гарачых пытанняў
Болей не вырашаць.

З добрай тваёй сябрыны
Сварацца два арлы.
Смешна сказаць: як у пеўняў,
Натапырыліся хвасты.
Слаўных арлоў, напэўна,
Хутка змірыла б ты.

Гаючая пакутніца

Светлай памяці
Ніны Мацяш

Як жа адвыкнуць ад болю
І без турбот векаваць?
Т а м па зямной цяжкай долі
Вернай душы сумаваць?

13.03.2009

Чысты адказ на пытанне
Мне без цябе й не прысніць:
Прыкрою ў нашым стане
Як непрыязнасць спыніць?

13.03.2009

Ты стала святою

нас, грэшнікаў, дзеля,

Планеце сяброў ты азнам была,
Надзеяй, падзеяй, у буднях нядзеляй,
Была цёплым, палётам была.

Разумею: спакой і маўчанне
Завалодалі лёсам тваім.
На зямныя мае хваляванні
Адгукнуцца не можаш нічым.
Скрушна! Пуста!..

Твой голас і словы твае даляталі —
Жывілі й няквольных, і духам слабых,
Якія — з любоўю к табе — не ўяўлялі
Усіх невымерных пакутаў тваіх.

Ах, столькі спатканняў
Пражылі сярод летаў і зім!
Хоць журлівай жураўкай,

хоць каняй

Стамілася, а на спачын нечакана
Пайшла перад золкім

пахмурыстым днём,

Ты з'явіся у сненні маім.

04.03.2009

Забрала ўсе мукі, сардэчныя раны,
Зямлю адарыўшы гаючым святлом.

Прарочы сон

Гразкае, слізкае поле.
За гэтым няветлым горадам —
Усе з найбліжэйшага роду.
Мусова і мне туды...

Дотык рукі, мамін голас:
— Ступай у мае сляды.
Ніна Мацяш

Снег бела-блакітны,
дарунак нябёсны,

На лапах ялін —
Не адвесьці мне воч!
Я вочы адвёў —

да журбы невыноснай:

Няўжо ў цябе чорная-чорная ноч?

Суладдзя і пяшчоты цвет,
Які не знае завядання..
І ты не кропля ў акіяне,
Ты — ў кроплі акіяніскі свет.

16.04.2009

Выйшла з гразкага поля.
Ты ў іншасвецце ў цішы.
Вызвалена ад боляў
Цела —
Палёгка душы.

Услухаўся ў цішу — твой голас здалёку
Ласкавых слоў рэха да сэрца данёс.
Твой голас анёльскі
прывёс мне палёжку:

20.02.2009

З горкіх расчараванняў
Выйшла на волю душа.

Ніна, мілая Ніна!
Дух нейкі быў тут злы:

Так нявесту выглядваў штورانя
І гукаў яе песняю іпак!
Не збылося у птаха спатканне...
Мне птушыная драма каханья
Пра людскую нагадае так!

Ніна Мацяш.

Да цябе зноў звяртаюся, Ніна,
Я вясёлы цяпер без віна:
У мяне з усіх добрых навінаў
Асабліва навіна —

Доня долю гатова з'іначыць:
Хутка замуж выходзіць яна.
Не кажу табе, што гэта значыць,
Адзіноту спазнаўшай спаўна.

Красавік 2009

Закуе язьюлька —
Мне журбы не суняць, не стрымаць:
Ніна-Нінка-Нінулька,
Свет вялік, а цябе ў ім няма!

Як змірыцца, Нінулечка,
Як не быць мне ў глыбокай журбе:
Не налічыць язьюлечка
Ні гадочкаў, ні песняў табе!

Сумны голас у пташкі
Не звінеў так ніколі раней,
Не ўспрымаўся так цяжка,
Як у спозненай гэтай вясне...

9 траўня 2009

▶ ЭПІСТАЛЯРЫЙ

ЛІСТЫ ВАСІЛЯ БЫКАВА БАРЫСУ КЛЕЙНУ

Дарагі Барыс!

Пасылаю табе маё сачыненне пра нашыя даўнія справы. Здаецца, яно будзе надрукаванае ў № 1 часопіса «Дружба народаў». Акрамя таго, аб гэтым я ўжо перадаваў у эфіры радыё «Свабода». Але ў Амерыцы, відаць, гэтае радыё не слухаюць.

Мы пакуль у Нямецчыне, але, па ўсёй верагоднасці, хутка адгэтуль з'едзем. Куды? — пакуль незразумела: магчыма, у Прагу, а можа, і ў Беларусь. Як вядома, усё ў руках Бога і начальства. Як і заўсёды.

Вельмі жадаем вам шчаслівага жыцця ў Александрыі і быць здаровымі.

Прывітанне ад Ірыны [Ірына Міхайлаўна, жонка пісьменніка. — Рэд.].

З прывітаннем — Васіль.
21 кастр. 2002

Дарагі Барыс,

усю зіму чакаў выдання кнігі маіх успамінаў [Кніга «Доўгая дарога дадому». — Рэд.], але так і не дачакаўся. Кажуць (выдаўцы), што на апошнім этапе ўмяшалася ўлада прэзідэнта і тармазнула. Так што можа і не выйсці зусім.

Злева — Барыс Клейн.

Але ўрыўкі з кнігі ўсёткі выйшлі ў снежні-студзені (дадатак да «БДГ»), і я іх табе пасылаю. Не судзі вельмі строга, я пісаў іх у вялікім спеху і ледзь паспеў да моманту, калі пагарэў мой кампютар. З усімі тэкстамі. За 1,5 гадзіны паспеў перадрукаваць на прынтары. Вось такія нашыя справы тут. У дэмакратычнай ФРГ. (Гэта адбывалася год назад у Франкфурце.) Калі кніга выйдзе, я табе дашлю. Хоць аб табе і Карпюку тут напісана даволі поўна.

Іншыя мае справы таксама «не блещут». Усю зіму прахварэў, сакавік праездзіў у клініку — аналізы, даследаванні... У панядзелак, 24 сакавіка, кладуся ў шпіталь, маецца быць аперацыя ўнутрыполасцевая... Не ведаю, чым усё скончыцца...

Хоць вядома чым.

Я вельмі жадаю вам з Фрыдай [Жонка Б. Клейна. — Рэд.] доўгага і шчаслівага жыцця ў Штатах. Часам успамінаць Беларусь, дзе ніякага шчасця няма і не прадбачыцца. Але такі наш лёс.

Абдымаю — В. Быкаў.
Ірына шле вам свае найлепшыя пажаданні.

23 сакавіка 2003 г.

Дарагі Барыс, атрымаў твой ліст і засмуціўся: трэба ж — такая бязладнасць і ў ЗША. Я пасылаў табе сваю кнігу ўспамінаў, дзе ўсё мае жыццё, і, вядома, шмат аб Гародні, аб Карпюку і аб табе таксама. Публікацыя ў «БДГ», якая табе вядомая, -- толькі фрагмент. Выдадзена ў змку ў Менску, мне даставілі ў Прагу толькі 3 экз., і адзін я паслаў табе. Цяпер трэба чакаць якой-небудзь аказіі з Менска...

А ў мяне справы неважнецкія — аперацыя прайшла ўвогуле нармалёва, выразалі частку страўніка, але ж — метастазы. У тым ліку і ў печані. Цяпер праходжу курс хіміятэрапіі, на якую ў мяне слабая надзея. Хоць усё ўвогуле зразумела і нармалёва. Фініта ля комедзія...

Жыць-дажываць тут мала камфортна ва ўсіх адносінах. Чэхія — не Нямецчына, кватэра дрэнная, сацыялку не плаціць, трэба хадзіць па інстанцыях... А ў мяне хвароба...

Ірына матляецца, як рыбка, але яна таксама не ў юным веку, здае здароўе. Можа, давядзецца вярнуцца ў Менск і капітуляваць — на літасць нашага каудзілю. Аб гэтым падумваем.

Вельмі жадаем вам з Фрыдай добрага здароўя і шчаслівага жыцця.

Абдымаем абодва — абодвух, я і Іра!
Будзьце!

Р.С. Тэлефона пакуль няма. У кватэры няма і не было, а мабільнік на днях укралі ў трамваі. Трэба купляць новы. Абыходзімся тэлебудкай за вулком.

20 траўня 2003 г.

▶ **УЗЛЁТ**

PIN-КОД ДА СЭРЦА

ВАЛЕРЫЯ КУСТАВА

Апошняя танга ў Менску, альбо Беларускі «Тытанік»

Давайце скарыстаем шанец,
што выпадае толькі раз.
Мой незнаёмец, мой абранец —
уперад, вы мой Цінта Брас!

Наша любоў не бздурна ці бзік.
Мы не такія, як усе навокал.
У вас, як кажучы дзеўкі, вострае вока.
А ў мяне, як кажучы мужыкі, востры язык.

Дастаньце ваш пісталет —
і стралайце!

Туф! — І я ля вашых вуснаў.
Дастаньце ваш арбалет.
Джыў! — І я ля вашага вушка!
Вашая здабыча,
вам і падстрэлена птушка.

Давайце станчым, беларускі Брандо,
астатнюю полечку ў Менску!..

А потым, пасля ўсяго,
я дашлю вам эсэмэску,
маўляў, стоп, дзетачка, до!..

І белая лебедзь, нібы толькі з мукі,
будзе, што закадаваная, гайдаць ставок.
І не возьме хлеб з вашай здраднай рукі.
І нават не падумае падплысці
да вашых здрадніцкіх ног.

О, капітан, мой капітан!
Вы клянулі не на той станік.
Мой капітанік!
Мой беларускі «Тытанік»,
мая Ладдзя распачы,
што затапула...
Ды ну, ды ну вас...

Вам бы што паменей, без праблем.
Не, не тое, пра што пісаў у «Саларысе» Лем.
І не тое, што ў «Бар'еры» Вежынава.
Вам бы якую тупенькую, хамаватую,
свежанькую,
дурку залежную.
Ці семачкамі гандляваць. Ці мо ахоўнікам
у школку.

Разумеецца, дзетачка, такія ашаленныя
кралі —
якіх на вагу смарагдаў у Еўропе бралі! —
яны без толку,
калі іх толькі прыгубіць.
Аб іх трэба сэрца разбіць,
як аб Карадаг ці аб Чылі.
(Ці што там яшчэ пафаснае ды паэтычнае
мы вучылі?)
Яны скараюцца толькі тым, хто іх доўга
і безадказна...
Да страты прытомнасці, да маразма.

А вы мяне прасачылі,
праляпалі, працвыркалі, прафукалі.
І гэта ваша памылка. І гэта ваша труна
бамбукавая.

Ды што ж. Усё ідзе, змяняецца.
І прэзідэнты часам бяруць самаадвод.
І каралевы нахільваюцца.

Шуміць вясна — аж дрэвы гнуцца!..
Чаму б і нам не ўсміхнуцца?..

PIN-код да сэрца

...Я смактала
выключна чакаляду.
І не пераносіла
пафасных мужыкоў.
Я кідала белых коней
на ўладу.
І з жарсцю назірала
баі быкоў.

Гэта ўсё было
да цябе.
А потым
скончылася вясна.
І я прытамілася
гойсаць адна,
нібы феміністка,
што гуляе сама па сабе.

Ах, як мяне торкнула
твая сівізна!
Відаць, я дакладна
прытамілася
гойсаць адна.

...Слухаючы, толькі нам чульную,
вяснякова-смутную
музыку
з нябесных прайгравальнікаў,
мы танчылі пасярод шашы,
дзе не было нікога —
ні нуды, ні душы! —
апроч віскату колаў
і тармазоў машын.
Мы танчылі пасярод шашы
пад дажджом, як шалёныя,
як скончаныя самагубцы.
А потым паўсюль цалаваліся,
ад сліны салёныя,
пакідаючы свае мокрыя адбіткі
і ў пад'ездзе
і на цёплай грубцы.

Ты знайшоў PIN-код
да майго сэрца —
і я забаніла
іншых карыстальнікаў!
І ўжо ў хаце
мы з'імправізавалі
ў два целы скерца —
і дзесьці за жырандолю
зачапілася тое,
што звычайна
назваюць станікам.

А пасля мы пілі
на брудэрашффт абсэнт —
і ў гэтым быў пэўны сэнс:
крыху «зьялёнага д'ябла»
на кожнае
зёлкавае дзясочае вока.
Было ўтульна, як у прарэсе Бога.

Як у Бога за шчакоў — такі быў спакой!

...Я смактала выключна чакаляду —
гэта было да цябе.
Ты знайшоў PIN-код да майго сэрца —
і мы танчылі пад дажджом пасярод шашы...

Ты цалаваў мяне ўзасмок,
так пляшчотна, як толькі мог.

Паэт і пракурор

Паэт і пракурор
(абедзьве дзеўкі)
салодкі Куантро
цадзілі ў цемры.

Міжземны спа-курорт,
шыкоўны вельмі.
Салодкі Куантро —
да рыпу ў бельмах.

Паэт і пракурор
лавіль зоры
глыбока ў поўні
і глыбока ў моры.

У самы зарапад
плылі, як сненні,
дзве дзеўкі ў вадаспад
у белай пене.

Kinp

На эміграцыю

Штука не ў тым, каб з'ехаць.
Штука ў тым, каб застацца.
Каб з жыццём барукацца
і ў выніку — быць зверху.

Калі ж хрэнова, то й боль
паедзе разам з табой
наўздагон
сто прои,
так і ведай —
на цягнуку,
летаку
ўсёй планетай.
Узімку і летам.

Ён забраніруе месца
яшчэ да таго,
як ты патэліш у касу.
Ты думаў, што будзе класна.
Ты верыў, што ўсё ого-го.
Калі дэпрэсіўным ранкам
выпала
стаць эмігрантам.
Рана
ўзрадаваўся
рампам
новых гарадоў і сізн.
Усё будзе без змен.
Рана,
рана ўзрадаваўся
непаўнагадовым каханкам
і свесым верхам.
Ты і ў Радзімы не першы,
што ж казаць пра дзяўчын...
Трэба найноўшы чын,
пластычную хірургію
ці нейкую інну халеру,
каб аднавіць веру,
каб падлатаць давер.

Ты на самоце
і табе хрэнова,
як ні дурэй,
не ўратуе
ні паэт Вова,
ні перакладнік Андрэй,
ні філосаф Валянцін.
Як ні круці —
ты ўсё адно адзін.

Хоць усе тое хфайныя мужычкі —
так бы і схапіў іх за ашыўнікі
і ўняхаўся па самую душу.
І крычэў бы ў чужою душу,
што з маленства ты пах «Жываншы»,
што ты любіш мужчын і жанчын,
што па нядзелях
на ўскрайку Менску
(калі Бог табе шле эсэмэску
складанага зместу),

у Сухарава — у самай сталічнай глушы,
саскрабаюць боскія каўшы
душы самагубцаў ад шашы,
што шалеюць слёзна ў час імшы.

З самай раніцы а 12-й.

Цяпер жа ты на эміграцыі
ў гэты час у Лазенках
Шапэна
ўдыхаеш на поўныя грудзі.
І здаецца, зарубцаваліся вены.
І ўжо поффі: як будзе — так будзе.
І, здаецца, што ты ў зямным раі,
і, здаецца, анёлам раіш,
каб на Авеля не забыўся Каін...

Ты ўмееш вясёлым быць,
нават калі не спаў трое сутак,
нават калі найхарайзіўшая з прастыту-
так
казала табе ў камплімент,
што ў цябе няпрукая дупа
і кульнула нагбом твой абсэнт,
пакуль ты ў WC —
у Варшаве Цэнтральнай
ці ў прыбіральні —
пудры ў свой носік
ці чыесьці мазі.
Жыццё ўдалося.
Курва, згінь.

Ты набыў сабе фінскі ножык,
не адыходзячы далёка,
тут, на вакзале
(табе галасы так раілі,
табе так чэрці казалі),
з думкаю, што цяперака ўсё будзе лёгка,
што цябе ўжо і так разразалі...

Але камізэлька-паскуда
была на зайздрасць сімпотнай.
А рукі дрыжэлі па-здрадніцку потныя.
І востра расхацелася ў тое Нікуды.

І ты застаўся, беларускі лузэр,
міжнародны біндос, каханы балда,
сваю беларускую рэчаіснасць юзаць,
бо сябе стала шкада.

Ты выкінуў адрасы ўсіх былых
нават з памыйніці,
Пайшоў, намыліўся,
вяхоткай нацёрся — памыў ніз.
І быццам бы лепей стала.
Гарэлка. Грузды. Сала.
Свежанька так жыць.

Душы скажаі: «Не памірала!..» —
і яна болей не забаліць.

Хоць цяпер ты часцей усміхаешся,
хоць цяпер ты радзей кахаешся,
ды цвёрдае ў цябе толькі, бадай, відно
веданне засталася адно:

аніякім замежным грантам
ты не ўладзіш лёс эмігранта.

Валянціну Акудовічу

Вышук пільнуе ў Менску і Парыжы,
у Бога, у кодах карцін...
Ды гострыць рэфлексіяй існюя лыжы
нязлёўны спадар Валянцін!

На досвітку панна, збіраючы рэчы,
прамовіць: «Ну дзе ж ты, мой любы?!» —
і намацае ў ложку Гайдгера плечы
ды Заратустравы губы!..

Змітру Плаксу

Чаго яшчэ болей трэба:
Дзеўка. Паэт. Неба.
Дзеўка-паэт. Неба.
Дзеўка-паэт-неба.
Чаго яшчэ болей трэба?
Дзеўка Неба — паэт.

Пінск

ПЕРАКЛАД

18 (10)

▶ З СУЧАСНАЙ ПОЛЬСКОЙ ПАЗЭІІ

Павел ШЫДЭЛЬ

Не мой час

людзі не чуюць
слоў вымаўленых шэптам

тут трэба крычаць

гэта не мой час
месца таксама не маё

прамаўляю толькі да цябе
і для цябе
а можа яшчэ да некага
каго нават не ведаю

баюся
што калі надыдзе мой час
у далоні будзе толькі дробязь
толькі адна манета
якую атрымаў на пачатку

для чаго тады змяцілі мяне
у тым часе
у якім рухавікі перакрычалі птаха
і заглушылі шум ветру
у кронах дрэў

Веру

Бацьку

ты зусім не глядзіш
на нас
з неба
веру: па-ранейшаму прыходзіш
у хату
а я заняты
нагрувашчваннем рэчаў
і словаў
рэдка маю час
для шчырай размовы
тады ты сядзееш
на край стала
і сваёй вострай іголкай
шываеш мой разарваны
лёс
здымаеш з нас
меркі
і журышся
за заўтрашні дзень
хоць бы ўсё было добра
пасярод ночы
будзіць мяне Твой стары
гадзіннік
і тады размаўляем
з Табой

вясна
заміжс лютага

з мапы надвор'я
хтось забыўся
зняць зорачкі
снегу

цяжарныя вербы
раздзетыя

толькі я
апануты ў цёплы шэдар
хутчэй веру календару
чым паўдзённаму ветру

птахі
з шэрай паперы
ніколі не хацелі
вылятаць за межы падворка
аднак
мы скрозь прасілі
нашага зграбнага дзядулю
каб ён зрабіў чарговага

да сёння
праклінаю закон прыцягнення
і хоць раней не прызнаваўся
бачу часам
шэрых папярковых птахаў

Варшава. Помнік Адаму Міцкевічу. Фота «fb».

на тле
яснага неба

Еве

калі ты так маўчыш
зноў веру
што ёсць надзея на вяртанне
што ўсё залежыць толькі ад нас
што маўчанне —
гэта музыка расстайнага пагляда
маўчанне ў тваіх вуснах
нашмат цішы
за маўчанне травы
за крокі начнога анёла
за якім пачынаецца самота
заплюшчваю вочы
і бачу каляровыя
мроі

Эротык

толькі цяпер
калі ты як вясновая рэчка
цяпер запаволь свой крок
затрымайся на хвілю
як хваля вярніся назад
каб адчуць
на ўсю моц
сапраўдны смак
нарастаючага прыбою
каб нават кропелька
не магла знікнуць
у неспазнаным сэнсе
бессаромных целаў
каб яшчэ на подых
затрымаць трымценне
каб апошні выбух
аглушыў
і ўзняў
на дыбу
і доўга яшчэ
ў непрытомным целе
звінеў

Марыя Магдалена
ПАЦГАЙ

Стакротка

Сарві мяне на тым сонным лузе
у плыні сонца
колькі ўжо можна чакаць
у белай, як снег, сукенцы

толькі не думай
што я сама імкнуся ў рукі
сарві мяне вуснамі

Жаўранкі

Ад вясны да восені
мы жывем па-суседску
праз сцяну таўшчынёй у дзве цагліны

увесь дзень лятаем па крузе
занятыя справамі
вечарамі шчабечам
свае малітвы

і гэтаксама як мошак у лёце
ловім сваё ічсасце

Мае радасці

Мае радасці як малыя дзеці
уцякаюць з-пад крылаў
выбягаюць без шэдраў
за золкі падворак

я знаходжу іх пасля ссінелымі
з дрыжачымі вуснамі

калі я іх прытуляю
яны ўжо не належаць сабе

Абразок

Лямпа замільгацела над сталом
камень слова адбіўся
ад кухоннай сцяны
і не здалеў прайсці
праз шчыліну вусцішнай цішы

з-пад пякельных павекаў
бачна вузкая лінія
апалай тынкоўкі

сцены сэрца аднак
больш трывалыя

Мур

Вырас незаўважна
цагліна за цаглінай дзень за днём
падзяліў падворак іх вачэй і рук
адгарадзіў сцежкі па якіх раней
яны беглі насустрач затаіўшы дых

з году ў год яшчэ болей
захінаў іхнюю прышласць
і яднаў толькі іх агульную мяжу

аднойчы яна падышла зусім блізка
прытуліла ішчаку да халоднай сцяны
і праз цагляную вусціш
пачула як б'ецца яго сэрца

спалоханае
яно адразу ўцякло

Вальдэмар МІХАЛЬСКИ

Верш пра маці

На шыбах святла
белы эскіз ледзяной цывілізацыі

аднойчы ў сакавіку
выправілася маці ў вандроўку між гор

па каменных гета адчаю
з жалезам на вуснах і бяростамі

на грудзях

што ты ведаеш аб маёй маці
цёмра

Мадонна

Мне ўсё яшчэ мала і ўсё вяртаюся
да пачатку

вакол кожнай зморшчыны
я праводжу слова
вучу цябе на памяць
як вучань табліцу множання

Дзе напісана што я без цябе
змагу пражыць адзін дзень
Бога не абражу — у калодзеж не наплюю
Не патрэбны мне словы калі сэрца
грукоча ў горле
а ў скронях звініць п'яны калаўрот

Мусіш быць маёю як змяя і лебедзь
я нахіляюся над табою спячай
і дакранаюся вуснамі
усе мадонны як бязважкія воблакі

Старонка са старога альбому

У садзе квітнее яблыня
яшчэ чуваць адалены спеў
хлебны дух з напаленай печы
струменем дыму знікае ў небе

Мой першы школьны год бацька і маці
чакаюць на парозе ў старых вершах
што я складаў на даху ў сполахах
дрыжачых хваль Свіцязі
словы як вясёлкавыя перліны

Верасень у гарах — зноў Чорная плынь
і апошні запіс на крыштальнай вадзе
хто б ты не быў — хто я ні ёсць
будзь са мной і ўва мне

Казімеж БУРНАТ

Паварот

Вяртаюцца ўспаміны
статкі думак
праходзяць праз розум
словы
сплятаюць гняздо ў цішы
на дрэве
укаранёным у месцы
перасячэння часоў

Перамены

Гукі прыглушаныя вільгацію
робяцца матавямі
дождж распырсквае
людскія гісторыі
струмені зліваюць з асфальту
карамельныя сукенкі

вочкі ў віскозных шэдрах
не пранікаюць
праз тоўшчу выпарэнняў
да існасці сушы

гэта не страшна
урэшце рэшт памерлае ажывае

праз смерць
да кахання

Амін

Мінулае гэта заўтра

паслязаўтра
вярнула пазаўчора
а ўчора
усё яшчэ доўжыцца сёння

сіцкаеца твай адрэзак часу
на карысць вечнасці

яшчэ паўхвілі
і...

Пачатак

▶ ВЕРШАНЯТЫ

НАТАТКІ ТАТКІ

ГЕНЕРАЛЬНАЯ РЭПЕТЫЦЫЯ ДЗІЦЯЧАЙ КНІЖКІ

Андрэй ХАДАНОВІЧ

Мастак Юрэк Якубаў (Харкаў).

Каштаны

З вышыні на лісцяў кучы
Падаюць каштаны.
Кожны круглы і бліскучы –
Абмінуць складана!

Кожны разаб'е аб сцежку
Летні свой каптанік.
Скінь калючую адзежку,
Вылязай, каштанік!

У мяне іх многа-многа,
Болей, чым у таты.
Набярэ — і з перамогай
Вернемся дахаты.

Дома сумаваць не стану,
Будзе суцяшэнне:
У мяне цяпер каштанаў
Поўныя кішэні!

Хто не ўлез, у жменьку возьмем –
І сабрана рэшта:
Два ў зубах, у ручках восем,
І ў вазочку нешта.

Нататкі таткі

Татка сеў пісаць нататку,
А малая — скок на татку.

Цап яго за бараду:
Беражыся — я іду!

Татка, хто спаймае мячык?
Татка, я хачу да качак!

Паглядзець на ліхтары,
Пакатацца на шары!

Пагайдацца ў парасоне,
Рыцца лыжкай у вазоне!

Паляцець, як Віні Пух!
Лепей, татачка, удвух!

Татка, дай зубную ічотку!
Пакажы вунь тую фотку!

А цяпер здымі з каня
І слявай пра зубраня!

Ой, парваўся мой блакноцік!
Што за лужына? Кампоцік!

Зьела на вячэру блін,
Крэйду, фарбу й пластылін...

Карацей, замест нататак –
Вэрхал. З вершамі ў дадатак:
Для дзяцей, іх мам і татак.

Вершык для маленькіх
модніцаў

Міма смеццевага бака
Бег на павадку сабака.
Прычасаны быў старанна.
Павадок ад Сэн-Ларана.
Хвост угору, як антэна,
І ашыўнік ад Кардэна.
І наморднік ад Вэрсачэ,
Бо сабака быў кусачы.

Капялюш

Дзяўчынка вырасла з пялюшак –
Дзяўчыныцы трэба капялюшак!

Бяру штаны — іду да таткі:
«Хутчэй кідай усе заняткі!»

Пасля бяру за палец маму:

Чаму агуркі калючыя?

Прыходзіць Аленка і мучае:

«Чаму агуркі калючыя?
Чаму люстэрка бліскучае?
Чаму парфума пахучая,
А госці прыходзяць кучаю?»

Чаму такая трындзючая
Ў навінах тэлевядучая,
А мамка на татку злючая,
Як посуд мые ануचाю?

Чаму казюрка паўзучая?
Чаму крапіва пякучая?
А дзверы — такія рыпучыя?
А ўколы — такія балючыя?
ЧАМУ АГУРКІ КАЛЮЧЫЯ?»

Таму што ты даставучая!

Шарык

У мяне ёсць шарык –
Жоўты, як ліхтарык.

На яго з усіх бакоў
Шмат сядзе матылькоў.

Хочуць сесці на мой шарык
Цёця муха і камарык.

Сяду на яго сама...
Бах! — і шарыка няма.

Грыбы

Мчыць машына, дым з трубы –
З дзедам едем у грыбы.

Шмат грыбоў, што ёсць у лесе,
У маё вядзёрка ўлезе.

Адыходжу крок ад сцежкі,
Мне насустрач — сыраежкі.

Я бяру адну і дзве,
І яшчэ адна ў траве.

Назбіраю шмат грыбоў,
У мяне да іх любоў.

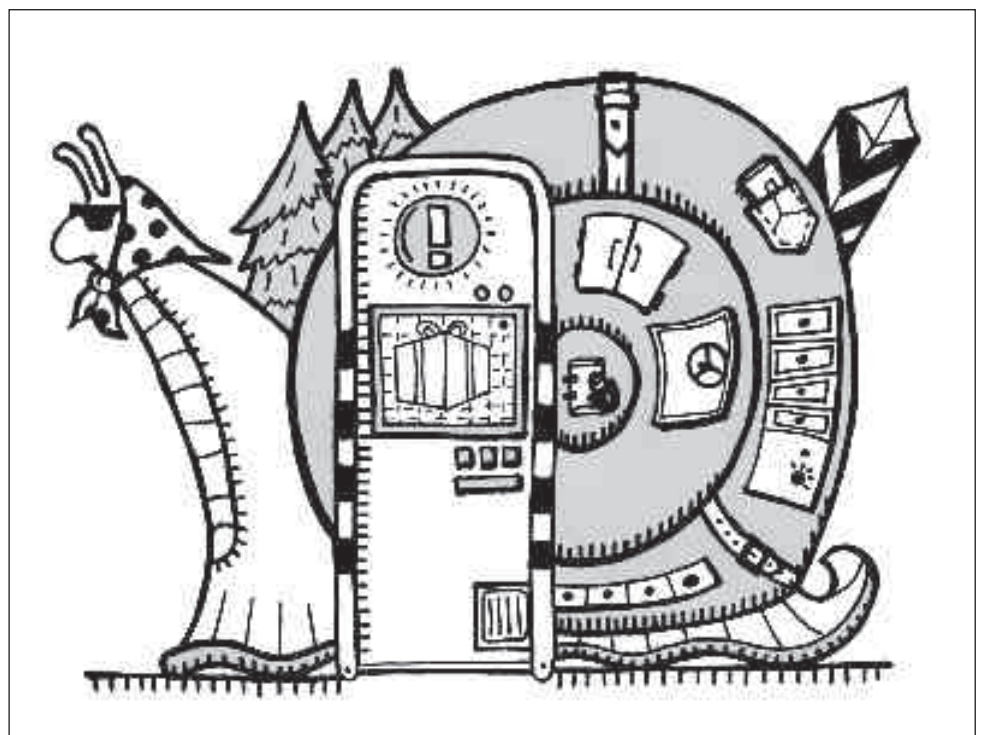
Можна — сто, а можна — дзвесце,
Каб і татка мог пад'есці.

А яшчэ грыбоў на ўзгорак
Пакладу я — для вавёрак,

Каб і тут было каму
Харчавацца ўсю зіму.

Кантрабандысты

Покуль цёмна, покуль ціха,

Па траве паўзе смаўжыха,
З падарункамі смаўжы,
Праз дзяржаўную мяжу.
Тут — памежнік: «Вось сустрэча!
Што вязеш? Якія рэчы?»
А яна яму: «Каўбой,
Ўсё сваё нашу з сабой».
Паглядзеў ён на валізкі:
Рэчаў шмат і шлях няблізкі,
І смаўжыху ўсім на здзіў
Без агляду прапусціў.
І назад да бабы Ванды
З поўным мехам кантрабанды
Прапусцілі на мяжы...
Ну, чаму мы не смаўжы?!

Як правільна шукаць пальчаткі

Элементарна. Для пачатку
Знаходжу першую пальчатку.

Пасля мяркую, ці змагу я
У шафе адшукаць другую.

Ой, нешта маю прадчуванне...
Ну, так і ёсць — няма. А ў ванне?

Шукаю ў кухні. Ёсць? Няма.
У прыбіральных. Зноў дарма.

Ў вялікім і малым пакоі.
Нідзе няма. Ды што такое?!

Пальчатка, адгукніся, дзе ты?
Я без цябе — як неадзеты.

Пальчаткі, хто гуляць са мной?
Другой няма — іду ў адной.

Мяняю рукі на чарзе:
Ўсё не шкарпэтка на назе!

Сабе ўнушаю: «Не халодна!»
Хай думаюць, што гэта модна.

Хай мне зайздросцяць малалеткі,
Руку хаваючы ў кішэнь!

А прастуджуся — п'ю таблеткі,
Гарбату з мёдам і жэньшэнь.

Цукерка

Шакаладную цукерку
Смачную хачу!
За яе аддам талерку,
Поўную баршчу.

З'ем цукерку да сняданку,
І пасля — адну,
І адну — за прагулянку,
І адну — для сну.

А калі даем заначку
(Там штук пяць яшчэ),
Ў краме цёцю прадавачку
Знойдзем — не ўцячэ!

Мыю рот каля люстэрка...
Я магу і большы,
Толькі мама на цукеркі
Не мяняе боршч!

Шкарпяткі

«Чаму шкарпэтка —
не шкарпятка?» —

Пытаецца ў бацькоў дзіцятка.
А мама кажа вінавата:
«Ня ведаю, спытай у таты».
Пытае ў таты: «Слухай, татка,
Чаму шкарпэтка — не шкарпятка?»
І тата адказаў таксама:
«Не ведаю, хай скажа мама».

Ідзе да хлопцаў і дзяўчатак:
Шкарпэтка ёсць — няма шкарпятак!
Няма шкарпятак —

ёсць шкарпэтка!

Маўчаць сяброўкі і суседкі...
А я скажу: каб быў занятак
І ў татак, і ў дзіцячых пятак,
Каб мелі чым заняцца дзеткі,
Пакуль ім надзеям шкарпэтка!

Фантан

Міма шыльдаў, міма крамаў,
Міма ровараў без рамаў,

Міма лавак, міма клумбаў,
Міма тэатральных тумбаў,

Міма рынку, міма парку,
Паўз машыну-іншамарку,

Міма кветак у вазонах,
Па сцяжынках, па газонах

Крочу да фантана, дзе
Буду плёскацца ў вадзе!

За руку прыводжу тату:
Ён хацеў у пункт пракату,

Але трапіў пад струмень —
У яго няўдалы дзень.

Бо дарослыя не ў стане
Мокнуць радасна ў фантане.

Задача

Караблі выходзяць з порта,
Але ўсе ідуць у порт,
Хто самотна, хто з эскортам.
Гэта іх любімы спорт.

А на пірсах дзеткі ў шортах
Просяцца да іх на борт,
Каб даведацца, хто — з порта,
Хто, наадварот, — у порт.

А яны плывуць упёрта
У напрамку зойт і норд,
Роўна паўдарогі з порта,
Потым паўдарогі ў порт.

Адаляюцца, пакуль
Не закончыцца «адсюль» —
Ў нейкай кропцы —
і тады
Пачынаецца «сюды».

Хто за некалькі секунд
Адшукае гэты пункт?

Хто жыве на дне ракі?

Хто жыве на дне ракі?
Акуні і шчупакі,
Краснапёрка, ёрш і карп.

Каб не патанулі разам
Усе тыя, хто дарэмна
Лічыць, што тануць прыемна!

Паляванне ў ванне

Я іду на паляванне:
Паляванне будзе ў ванне.

Там жывуць гумовы морж,
Рыба-кіт і рыба-ёрш.

Ёсць кальмары і дэльфіны,
І пінгвіны быць павінны!

Чарапах, вядома ж, тры.
І бабры, мае сябры.

Эй вы там, хавайце пыскі!
Будзе мокра, будуць пырскі!

Хто са мной? Адаць канцы!
Мы — цудоўныя нырцы!

Мышка туліцца да коткі —
Не ўцячэ з падводнай лодкі!

Разгайдаем ванну ўшчэнт,
Хто гайдаў — таму прэзэнт!

Накармлю маржа і крабіка
Кавай мамінай «Арабіка».

Напаю бобра і выдру
З татавай бутэлькі сідру.

Хто прайграў падводны бой,
Прыбірае за сабой!

Чаму рыпяць арэлі?

Чаму рыпяць арэлі?
Бо вельмі пастарэлі,
Не змазанья год так дваццаць пяць.
Пагойдваюцца ў парку
З варонамі на карку
І на ўвесь свет пакрыўджана рыпяць.

А тут бацькі з малою,
Што ўчэціцца смалою
І просіць: «Пакатай! Яшчэ! Вышэй!»
З усмешкаю на твары
Ляціць амаль за хмары,
І толькі вецер свішча між вушэй.

Хіснула дошку ўправа,
Як раптам рып: «Разявы!
Пільнуйце, бо не зловіце дачкі!»
Чаму рыпяць арэлі?
Каб дзеці не дурэлі
І каб не расслабляліся бацькі.

